

Zondag 25 augustus 1918 – enige editie

Havre, 24 augustus. Officieel weekbericht van 17 tot 23 augustus: gedurende de afgelopen week hebben wij vijf Duitse aanvalspogingen op onze vooruitgeschoven posten in het gebied van Nieuwpoort, Diksmuide, Merkem en Langemark met ons infanterie- en geschutvuur gefnuikt. Van onze kant hebben wij een geslaagde overval gedaan in de nabijheid van Kippe en één officier en 20 Duitse soldaten in onze linies teruggebracht.

Op het gehele front de gewone geschutwerkzaamheid. Onze jachtvliegers hebben een vijandelijke ballon in brand geschoten.

Het Office Belge in Den Haag schrijft ons: de heer F Neuray, hoofdredacteur van de Nation België te Parijs, verzoekt de volgende tegenspraak te willen inlassen:

Door een communiqué van Nauen beschuldigd in de XXe Siècle te hebben geschreven: "Een Belgisch offensief moet in de eerste plaats tot doel hebben, zoveel Vlamingen als maar mogelijk is om te brengen. Er moet naar worden gestreefd het kwantitatieve evenwicht tussen de rassen te bewerkstelligen en alle elementen te vernietigen, die na de oorlog verwarring zouden kunnen stichten", logenstraf ik deze bewering op de meest stellige wijze. Ik tart eenieder in de XXe Siècle of in de Nation Belge één enkele regel aan te wijzen, die deze lasterlijke aantijging kan rechtvaardigen.

In een artikel "Antwerpen en Rotterdam" beschouwt De Toorts, in verband met de positie, die Vlaanderen na de oorlog in België zal innemen, de verhouding, die er dan tussen de beide grote havensteden kan bestaan. Het blad schrijft onder meer:

Wanneer Vlaanderen een Nederlands cultuurland wordt, zal daarvan het volstrekt zeker gevolg zijn: meer betrekkingen met Holland.

Op de duur zullen de verhoudingen tussen Antwerpen enerzijds en Rotterdam-Amsterdam anderzijds zich wijzigen.

Antwerpen wordt tot nog toe beschouwd als vreemd land, evengoed als Hamburg of Londen. Geestelijke en nationale factoren doen zich in de handel evenzeer gelden als op elk ander gebied van menselijk streven, al gelieft men soms te beweren, dat in de handel alles gaat volgens de logica van zuiver materialisme.

Amsterdam en Rotterdam zullen tegenover een Antwerpen, dat in cultureel opzicht een Nederlandse stad genoemd kan worden, anders staan dan tegenover een franskiljons Antwerpen.

Is eenmaal deze toestand geschapen, dan zal het waarschijnlijk worden, dat evenmin als Rotterdam er aan denkt om, wanneer slechts de staat haar ook naar vermogen helpt in haar ontwikkeling, om Amsterdam diezelfde hulp te misgunnen, Rotterdam en Holland in het algemeen er bezwaar tegen kan hebben om Antwerpen in de verwezenlijking der voorwaarden van haar vooruitgang tegemoet te komen, voor zover dit van Holland afhangt.

Ik bedoel hiermee, dat Holland dan kan overwegen, zijn bezwaren tegen het kanaal van de Rijn naar Antwerpen, dat Hollands Limburg moet snijden, te laten varen.

De taart, waarvan de beide Hollandse en de Vlaamse handelssteden willen eten, is groot genoeg voor drie; wanneer de oorlog niet door zijn lange duur alles ondersteboven keert. Ze is voor beperkte vergroting vatbaar.

Bovendien zou de Belgische Maas in aansluiting met de Hollandse gekanaliseerd kunnen worden; het Belgische industrie- en kolengebied zou dan zowel naar Rotterdam als naar Antwerpen een uitweg vinden.

Het komt me voor, dat reeds nu dit vraagstuk een onderwerp van studie in Vlaamse en Hollandse kringen zou kunnen uitmaken.

Wanneer het ongeluk mocht willen, dat België niet ongerept zelfstandig blijft, dan zal het Antwerpen-Rijnkanaal er komen of niet komen buiten Belgische eigen invloed om.

Maar wanneer België, in welke staatsrechtelijke vorm ook, onafhankelijk uit de strijd te voorschijn komt, dan zal de verbinding van Schelde en Rijn zonder twijfel een punt van overleg tussen Duitsland en Holland moeten vormen.

Onder alle voorbehoud, dat ik als Hollander tegenover België in acht neem, meen ik, dat een krachtig Vlaanderen een Belgisch belang geacht kan worden: een Hollands belang is het evenzeer.

Een economisch en cultureel ontwikkeld Vlaanderen is een ruggensteun voor Holland.

Zou daarom een Vlaams-Hollandse studiec commissie het probleem van het Rijn-Scheldekanaal niet eens onder de ogen kunnen zien?

De Vlaamse kwestie in België.

Vrij België van 23 dezer bevat onder bovenstaande titel het stuk van Frans van Cauwelaert, dat, naar Julius Hoste jr., die met van Cauwelaert de redactie van het weekblad voert, in een inleiding schrijft, "de belagers van het Vlaamse volk zal beschermen, die het een moedwillig verkeerde interpretatie of uit een verminkte overdruk giftige wapens meenden te kunnen smeden tegen de Vlaamse gedachte, zoals zij in volle trouw aan 's lands vrijheid en wars van het activisme, als zaak van algemene menselijkheid beleden wordt."

Aan de uitvoerige nota van van Cauwelaert ontleen wij het volgende: De schrijver formuleert aldus het doel van de Vlaamse Beweging:

1. In België aan het Vlaamse volk in taalopzicht "de volstrekte gelijkheid in rechte en in feite"¹ met het Waalse volk verzekeren;
2. Aan het Vlaamse volk de zedelijke eenheid terugschenden, welke onmisbaar is in iedere wel georganiseerde maatschappij, door de gemeenschap van uitdrukking tussen de hogere en lagere standen;
3. Het Vlaamse volk verstandelijk en zedelijk op de volmaaktste wijze bewerktuigen, opdat het aan België de volle ontwikkeling van zijn natuurlijke gaven zou kunnen schenken.

Voor de verwezenlijking van dit programma, zegt van Cauwelaert, zijn slechts drie dingen nodig:

1. Het Vlaamse volk begiftigen met een volmaakt onderwijs, in alle graden gegeven in de moedertaal der leerlingen, zoals dit het geval is voor het Waalse deel van België en van alle vrije en beschaafde volkeren van Europa.
2. De Vlaamse taal aannemen voor het in- en uitwendige leven der openbare besturen van de Vlaamse provincies en der Belgische hoofdbesturen, voor zover deze met de belangen der Vlaamse landstreek belast zijn.
3. Het Belgische leger derwijze hervormen, dat Vlamingen en Walen afzonderlijke en taalkundig homogene eenheden

¹ Formulering reeds door de Belgische regering aangenomen, in een plechtige verklaring aan de koning der Belgen in 1916.

uitmaken en dat de verschillende eenheden opgeleid en
aangevoerd worden in de taal der manschappen.

Ziedaar het Vlaamse programma in zijn geheel zoals het aangenomen
was voor de oorlog door de algemeenheid der Vlamingen, bewust
van hun taalbehoeften.

In dat programma is er niets, dat de inwendige samenhang noch de
staatkundige eenheid van België aantast. Om het te verwezenlijken
is er zelfs geen grondwetsherziening, niet eens een enkele nieuwe
wet nodig. De regering is bevoegd om het te verwezenlijken, hetzij
bij koninklijk besluit, hetzij zelfs bij eenvoudige ministeriële
beschikking.

Nochtans heeft de regering tot dusver de verantwoordelijkheid van
deze maatregelen niet durven op zich nemen en ze heeft verzuimd
de openbare mening op hun invoering voor te bereiden. Het
merendeel der leden heeft integendeel in het verleden een vijandige
houding tegenover de Vlaamse hoofdeisen aan de dag gelegd.

Van Cauwelaert weerlegt in zijn nota ook de dwalingen, die er ten
opzichte van de Vlaamse Beweging bestaan. De voornaamste
dwalingen zijn de volgende:

1. De Vlaamse Beweging zou de taalrechten der Walen aantasten.
2. De Vlaamse Beweging zou gevaarlijk zijn voor de staatkundige
samenhang van België.
3. De Vlaamse Beweging zou tegen de studie der Franse taal zijn.
4. De Vlaamse Beweging zou tegen Frankrijk zijn.
5. De Vlaamse Beweging zou door Duitsland ingegeven zijn en de
smet van Duitsgezindheid dragen.

Uit van Cauwelaert's memorie nog enkele grepen:

De Belgische regering zou voor alles van de flaminganten het gevoel moeten wegnemen, dat zij al te dikwijls als verdachten worden behandeld, niettegenstaande de schitterendste bewijzen van hun vaderlandsliefde; vervolgens hoofdzakelijk in het leger de door de Vlamingen gevraagde hervormingen verwezenlijken, voor zover de oorlogstoestand daartoe geen beletsel vormt: eindelijk, aangaande haar toekomstige taalpolitiek duidelijke verklaringen afleggen, die rond haar het vertrouwen der Vlamingen opwekken.

Niets van dat alles overschrijdt de huidige bevoegdheden van de Belgische regering en door de aanneming van die politiek zou zij geenszins gevaar lopen op avonturen uit te gaan. Want, één ding is zeker: het Vlaamse programma zal toch eens verwezenlijkt worden in België, omdat het de drang is van een onverzettelijke en onveranderbare maatschappelijke behoefte. Indien de regering bewijst, dat ze de zedelijke belangen der Vlaamse bevolking in België ter harte neemt, ontnemt zij onmiddellijk aan de Flamenpolitik der Duitsers haar laatste schijn van rechtvaardigheid. Indien zij integendeel volhardt in haar zwijgen en nietsdoen, laat zij toe dat de bitterheid, welke de zelfbewuste Vlamingen zo levendig voelen, steeds vergroot en dat de indruk, dat er een onafwendbare tegenstelling bestaat tussen de staatkundige en bestuurlijke eenheid van België en de rechten van het Vlaamse volk, zich onder de intellectuele jeugd gaat verbreiden, tot groot nadeel van de toekomstige samenhang van België. De taalkwesties zijn van het soort, dat men niet moet laten verergeren, omdat zij de grootste diepte van het leven der volkeren raken.

De kwestie belangt ook de politiek der grote bondgenoten van België aan, inzonderheid Frankrijk en Engeland, omdat de min of meer grote ongerustheid van een Vlaamse geest, wat zijn toekomstige ongeschondenheid betreft, onvermijdelijk haar terugslag op de internationale opvattingen heeft.

Na gesproken de hebben over Frankrijks houding tot België en het standpunt, dat Frankrijk tegenover de Vlaamse Beweging inneemt, beschouwt van Cauwelaert de verhouding tussen Engeland en België. Hij schrijft:

Natuurlijk gaan de genegenheden van Frankrijk spontaan naar onze Waalse bevolking, die aan dat land door de gemeenschap van taal verbonden is. Van zijn kant moet Engeland zijn bijzondere aandacht wijden aan het Vlaamse gedeelte van België en ik heb redenen om te verklaren, dat men in zekere politieke kringen van Duitsland bevreesd is Engeland aldus te zien handelen. Ik heb reeds vermeld, dat de Vlaming met groot gemak de Engelse taal leert, die grote verwantschap met de zijne heeft. Hij is jegens Engeland ook met geschiedkundige genegenheden beziel en deelt met dat land de verering van alle openbare vrijheden. Engeland heeft van zijn kant een klaarblijkelijk belang, dat de oostkust der Noordzee bewaakt wordt door kleine volkeren, vrij, welvarend, en trots op hun onafhankelijkheid; alsmede sympathiek aan de Angelsaksische geest. Indien Duitsland er ooit mocht in slagen de openbare geest in de Vlaamse provincies naar zich te doen overhellen, zou zulks voor Engeland een groot verlies en een groeiend gevaar zijn. Indien het integendeel de afkeer en de haat, welke de Vlaamse zowel als de Waalse ziel op het huidige tijdstip koestert voor de overrijnse dwingelanden, te baat neemt om aan de Vlamingen van België te tonen, dat Engeland niet alleen de onverzwakte verdediger der staatkundige vrijheid van de Belgische staat is, maar ook een oprecht vriend van hun volledige wedergeboorte tot de Nederlandse beschaving, zo zal het bewijzen geven van groot politiek vooruitzicht.